

Podatek od aktywów instytucji finansowych: zagrożenia czy korzyści

Łukasz Furman

Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Ekonomii

Abstrakt: W artykule poruszono zagadnienie podatku bankowego, ukształtowane w literaturze przedmiotu. Skoncentrowano się na nowym podatku, który został wprowadzony w Polsce od 1 lutego 2016 roku i obciąża niektóre instytucje finansowe. Przedstawiono krótką analizę danych empirycznych, które charakteryzowały nowy podatek. W szczególności zaprezentowano wielkość wpływów do budżetu państwa z nowego podatku za okres od marca do listopada 2016 roku oraz wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród podatników płacących ten podatek. Wprowadzony podatek dla polskich podatników był nowym obowiązkiem, który musiał być wypełniany zwłaszcza przez banki oraz przez ubezpieczycieli. Podatnicy są obowiązani do składania właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego deklaracji podatkowych, a także do obliczania i wpłacania podatku za miesięczne okresy rozliczeniowe w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego podatek dotyczy. Podatek wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie, która najczęściej jest określona jako nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika, wynikająca z zestawienia obrotów i sald ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej ponad kwotę odpowiednio: 4 mld zł, 2 mld zł, 200 mln zł – w zależności od rodzaju podatnika.

Słowa kluczowe: podatek bankowy, instytucje finansowe, kryzys finansowy, obciążenia banków

1. Wprowadzenie

Od wielu lat toczy się dyskusja o kształcie polskiego systemu podatkowego, o tym, jak go usprawnić, by dochody podatkowe były lepiej realizowane przez budżet, a także nie utrudniały prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorcom. Na płaszczyźnie podatków dochodowych nie wprowadzono znaczących zmian, które usprawniałyby rozliczenia podatkowe oraz zmniejszałyby ciężar podatkowy. W podatkach pośrednich również nie zaszły istotne zmiany, które rzutowałyby na polepszenie sytuacji finansowej podatników. Wprost przeciwnie: w 2011 roku dokonano podwyżki podstawowej stawki podatku VAT, która początkowo miała obowiązywać tylko dwa lata, a tymczasem funkcjonuje do

Korespondencja:
Łukasz Furman
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Ekonomii
Katedra Finansów
al. Rejtana 16c
35-959 Rzeszów, Poland
Tel +48 17 872 16 26
E-mail: lukef@wp.pl

dziś. W bieżącej rzeczywistości gospodarczej trudno dostrzec korzystne zmiany zastosowane przez rządzących. W 2016 roku wprowadzono kolejne obciążenie podatkowe w polskim systemie podatkowym. Przedmiotem opodatkowania stały się aktywa instytucji finansowych, tj. banków oraz ubezpieczycieli. Nie prowadzono dotychczas pogłębionych analiz, czy zasadne jest funkcjonowanie nowego podatku.

Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie istoty nowego podatku oraz jego wpływu na otoczenie gospodarcze. Z tego też powodu podjęto próbę zweryfikowania hipotezy, że podatek od aktywów instytucji finansowych komplikuje dotychczasowy system podatkowy oraz pogarsza warunki świadczenia usług finansowych i ubezpieczeniowych.

W artykule wykorzystano studium przypadku jako metodę badawczą, która w wiarygodny sposób pozwoli na ocenę funkcjonującego podatku od niektórych instytucji finansowych.

2. Aspekty funkcjonowania podatku bankowego w różnych gospodarkach

Rynek finansowy działający w gospodarkach rynkowych ma bardzo duże znaczenie w rozwoju gospodarczym. Podmioty funkcjonujące na tym rynku muszą mieć dużą swobodę w kształtowaniu relacji rynkowej. Chodzi tutaj zarówno o instytucje finansowe, jak i inwestorów, którzy pojawiają się w obrębie tych rynków. Państwo będące regulatorem życia gospodarczego winno aktywnie uczestniczyć w rozwoju owego rynku, nie niwecząc planów inwestycyjnych podmiotów będących inwestorami. W polityce gospodarczej powinna dominować myśl, że inwestycje muszą być wspierane przez rząd poprzez odpowiednie wywieranie wpływu na instytucje finansowe, wspomagające dopływ pieniądza do gospodarki. Wszelkie negatywne czynniki powinny być eliminowane.

Sektor bankowy w wyniku kryzysu przełomu lat 2008/2009 poniósł wielkie straty finansowe. Jak wskazują liczne publikacje z zakresu ekonomii, główną przyczyną kryzysu było podejmowanie nadmiernego ryzyka przez instytucje finansowe (Brunnermeier, 2009, s. 77–100; Diamond, Rajan, 2009, s. 606–610).

W państwach, w których sektor bankowy podupadł, musiały zostać wprowadzone regulacje przywracające płynność finansową banków. Wdrożono programy pomocowe, które polegały na dofinansowaniu banków komercyjnych. Jak wskazują źródła, w 2009 roku kraje grupy G20 przeznaczyły 3,5% łącznego PKB na ratowanie instytucji finansowych. Wysoko rozwinięte kraje, takie jak USA oraz Wielka Brytania, wydatkowały z budżetu odpowiednio 4,8% i 6,5% PKB (Siudek, 2011, s. 3). Po wzmocnieniu banków rządy państw pragnęły, by pieniądze publiczne przekazane bankom wróciły do budżetu w celu tworzenia funduszy na wypadek przyszłych kryzysów finansowych. Ponadto starano się wprowadzić dodatkowe zabezpieczenia przed nowymi kryzysami. Tym antidotum miały być państwowe fundusze celowe tworzone z wpływów z podatku bankowego. Na opracowanie takich rozwiązań zdecydowały się w 2010 roku m.in. Niemcy, Francja i Wielka Brytania (Siudek, 2011, s. 4).

W myśli ekonomicznej pojawia się również koncepcja mówiąca o tym, iż wprowadzanie podatku bankowego na świecie zapobiega niestabilności rynków finansowych oraz ogranicza rozmiary ryzyka podejmowanego przez banki. Danina bankowa mogłaby być nakładana na

banki, które w ramach działalności finansowej zwiększyłyby poziom ryzyka ich upadłości ponad ustalony limit, przyjęty za bezpieczny.

W związku z powyższym możemy wnioskować, że podatek bankowy może występować jako: „instrument finansowej stabilności”, „podatek od działalności finansowej” i „podatek od transakcji finansowych” (Siudek, 2011, s. 7).

3. Podatek bankowy w krajach europejskich

Jak wskazuje praktyka gospodarcza, odpowiedzią na niwelowanie skutków kryzysu bankowego (finansowego) było wprowadzenie przez kilkanaście krajów europejskich podatku obciążającego sektor bankowy. Były to:

- 2009 r. Szwecja
- 2010 r. Węgry
- 2011 r. Austria, Cypr, Francja, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Wielka Brytania
- 2012 r. Belgia, Holandia
- 2013 r. Finlandia.

Wymienione kraje przy wprowadzaniu podatku bankowego kierowały się przede wszystkim takimi celami jak:

- zapewnienie, aby sektor bankowy wniósł odpowiednio wysoki wkład finansowy do dochodów budżetowych i aby wysokość tego wkładu wynikała z wpływu działalności sektora na poziom ryzyka występującego na rynku finansowym i w całej gospodarce;
- zwiększenie stabilności sektora poprzez przyrost kosztów angażowania się banków w ryzykowne modele finansowania swojej działalności (Kil, Ślusarczyk, 2014, s. 129).

Z analizy literatury przedmiotu wynika, że dochody z podatku bankowego mają marginalne znaczenie w dochodach budżetowych. W Wielkiej Brytanii (co zaprezentowano w artykule Krzysztofa Kila i Radosława Ślusarczyka) wpływy uzyskane z podatku bankowego nie przekraczają 1% wpływów podatkowych. Największe państwa europejskie, decydując się wprowadzić podatek bankowy, kierowały się określonymi przesłankami gospodarczymi. To, czy istnienie owego podatku wywarło pożądane skutki w gospodarce, można ocenić tylko po wnikliwej analizie funkcjonowania danego podatku w konkretnym państwie. Polska jako kraj ciągle się rozwijający, próbujący dorównać gospodarczo krajom Europy Zachodniej, dotychczas nie wprowadzała nowej daniny w postaci podatku bankowego.

W opinii z 12 stycznia 2016 roku Europejskiego Banku Centralnego wykonanej na wniosek Sejmu RP w sprawie wdrożenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (CON/2016/1) Bank zajął stanowisko, „iż w przeciwieństwie do regulacji wprowadzonych w większości państw członkowskich, które zdecydowały się na podatek bankowy, proponowany podatek nie ma związku z konkretnymi ryzykami dotyczącymi systemu finansowego ani nie dotyczy uprzedniej pomocy publicznej udzielonej sektorowi finansowemu”. Opinia EBC przesądziła, że ma on raczej związek ze zwiększeniem środków przekazywanych do budżetu przez sektor finansowy. Kolejną ważną sprawą poruszoną w omawianej opinii było wskazanie, że wprowadzenie podatku nie może odbyć się *ad hoc*, tylko musi być poprzedzone „dogłębną analizą potencjalnych niekorzystnych skutków dla sektora banko-

wego⁷. Według Banku może to doprowadzić do kreowania ryzyka dla stabilności finansowej i dynamiki akcji kredytowej. Ponadto podkreśla się, iż wprowadzając podatek, powinno się rozważyć, czy nie wywiera on wpływu na zyskowność instytucji finansowych. Dodatkowo zaznacza się, że nowy podatek może zachęcić banki do zmiany profilu ryzyka poprzez restrukturyzację wachlarza produktów ukierunkowanego na te bardziej ryzykowne.

Jakie zatem przesłanki przyświecały wprowadzającym ten podatek? Aby odpowiedzieć na to pytanie, konieczne jest wnikliwe spojrzenie na istotę podatku od aktywów instytucji finansowych.

4. Zasady funkcjonowania podatku od aktywów instytucji finansowych

Od 1 lutego 2016 roku został wprowadzony w Polsce ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych nowy podatek¹. Płatnikami podatku od niektórych instytucji finansowych są następujące podmioty:

- banki krajowe,
- oddziały banków zagranicznych,
- oddziały instytucji kredytowych,
- spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe,
- krajowe zakłady ubezpieczeń,
- krajowe zakłady reasekuracji,
- oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji,
- główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji,
- instytucje pożyczkowe.

Przedmiotem opodatkowania tym podatkiem są aktywa podmiotów (tj. posiadane środki gospodarcze) będących płatnikami podatku. Zgodnie z postanowieniami ustawy podatek wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie. Podatnik jest zobowiązany do obliczenia podatku, a następnie jego wpłaty na rachunek właściwego terytorialnie i podmiotowo urzędu skarbowego. Pobór tego podatku jest oparty na zasadzie samonaliczania podatku przez podatników. Podatek naliczany jest w okresach miesięcznych, termin jego wpłaty określono na 25. dzień miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy podatek. Pierwszym okresem rozliczeniowym, za który podatnicy dokonują obliczenia i wpłaty podatku bankowego oraz składają deklarację podatkową (FIN-1), był luty 2016 roku (wpłata w terminie do 25 marca 2016 r.).

Konstrukcja opodatkowania tym podatkiem odnosząca się do podatników, którymi są banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, przyjmuje, że podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika wynikająca z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. z 2013 r., poz. 330, z późn.

---

¹ Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz.U. z 2016 r., poz. 68).

zm.) lub standardami rachunkowości stosowanymi przez podatnika na podstawie art. 2 ust. 3 tej ustawy – ponad kwotę 4 mld zł.

Dla krajowych zakładów ubezpieczeń, krajowych zakładów reasekuracji, oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji oraz głównych oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika, wynikająca z zestawienia obrotów i sald ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości lub standardami rachunkowości stosowanymi przez podatnika na podstawie art. 2 ust. 3 tej ustawy – ponad kwotę 2 mld zł.

U podatników będących instytucjami pożyczkowymi podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika wynikająca z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości lub standardami rachunkowości stosowanymi przez podatnika na podstawie art. 2 ust. 3 tej ustawy – ponad kwotę 200 mln zł.

U podatników będących zarówno zakładami ubezpieczeń, jak i podmiotami udzielającymi podwyżek podstawę opodatkowania oblicza się łącznie dla wszystkich podatników zależnych lub współzależnych pośrednio bądź bezpośrednio od jednego podmiotu albo grupy podmiotów powiązanych ze sobą.

W sytuacji gdy do określenia podstawy opodatkowania stosowane są kwoty wyrażone w walucie obcej, przeliczenia na złotówki kwot wyrażonych w walucie obcej dokonuje się według kursu średniego danej waluty obcej ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na ostatni dzień roboczy poprzedzający dzień, na który ustalana jest podstawa opodatkowania.

Ustawa o podatku od niektórych instytucji finansowych mówi również, że w przypadku banków krajowych, oddziałów banków zagranicznych i oddziałów instytucji kredytowych podstawę opodatkowania obniża się o wartość funduszy własnych, o których mowa w art. 126 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe, ustaloną na ostatni dzień miesiąca.

W przypadku banków krajowych będących bankami zrzeszającymi w rozumieniu art. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2015 r., poz. 2170) podstawę opodatkowania obniża się o wartość środków finansowych zgromadzonych na wszystkich rachunkach zrzeszonych banków spółdzielczych, prowadzonych przez podatnika.

Dla spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych podstawę opodatkowania obniża się o wartość funduszy własnych, o których mowa w art. 24 Ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, ustaloną na ostatni dzień miesiąca.

W odniesieniu do banków krajowych, oddziałów banków zagranicznych, oddziałów instytucji kredytowych i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych podstawę opodatkowania obniża się o kwoty, o które podatnik, wykonując decyzję, o której mowa w art. 138 ust. 1 pkt 2 lub 2a albo art. 138d ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe, podwyższył w okresie miesiąca, za który ustala się podstawę opodatkowania, fundusze własne.

W przypadku banków krajowych, oddziałów banków zagranicznych i oddziałów instytucji kredytowych podstawę opodatkowania obniża się:

- o wartość aktywów nabytych przez podatnika od Narodowego Banku Polskiego, a stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez Narodowy Bank Polski na podstawie art. 42 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2013 r., poz. 908, z późn. zm.);
- o wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych w rozumieniu art. 95 ust. 1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 885, z późn. zm.).

Ustawa przewiduje, że podatek od niektórych instytucji finansowych będzie wynosił 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie. Podmioty zobowiązane do odprowadzenia tego podatku będą musiały comiesięcznie, za poprzedni miesiąc, w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego podatek dotyczy:

- 1) składać właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego deklaracje podatkowe według ustalonego wzoru;
- 2) obliczać i wpłacać podatek na rachunek właściwego urzędu skarbowego.

Z uchwalonej ustawy wynika, że pierwszym okresem, którego będzie dotyczyła wpłata podatku i złożenie deklaracji podatkowej, będzie miesiąc luty 2016. Wpłata zatem nastąpi do 25 marca. Z uwagi na to, że nie jest to dzień wolny, wpłata podatku nie zostanie prolongowana na najbliższy dzień roboczy. Zgodnie z przepisami ustawy Ordynacja podatkowa, jeżeli termin podatkowy przypada na dzień wolny od pracy, podatnik jest obowiązany wypełnić zobowiązanie podatkowe w najbliższym dniu, który nie jest wolny ustawowo.

Ustawa normująca omawiany podatek wprowadza kilka zwolnień z obowiązku zapłaty podatku na rachunek właściwego urzędu skarbowego ze względu na siedzibę podatnika. W wypadku braku możliwości ustalenia organu podatkowego właściwym organem podatkowym jest Naczelnik Drugiego Urzędu Skarbowego Warszawa-Śródmieście. Z zapisów ustawy wynika, że z opłacania podatku są zwolnione:

- I. banki państwowe;
- II. podatnicy, w stosunku do których Komisja Nadzoru Finansowego wydała decyzję:
  - w sprawach, o których mowa w art. 12 ust. 2 pkt 1 lit. v, x, y, pkt 3 lit. f, g, h oraz ust. 2a pkt 6 i 7 Ustawy z dnia 21 lipca 2006 roku o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2015 r., poz. 614, z późn. zm.);
  - o zawieszeniu działalności spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, o której mowa w art. 74k ust. 1 lub 2 Ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych;
  - do czasu wykonania tej decyzji.
- III. podatnicy objęci programem postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 142 ust. 1–3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe;
- IV. podatnicy objęci programem postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 72a Ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych;
- V. podatnicy objęci planem naprawczym, o którym mowa w art. 312 ust. 2 Ustawy z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej,

lub krótkoterminowym planem finansowym, o którym mowa w art. 313 ust. 2 tej ustawy.

5. Analiza funkcjonowania podatku

Wprowadzenie podatku od niektórych instytucji finansowych w Polsce odbyło się w bardzo szybkim tempie. Projekt ustawy został złożony do Sejmu 3 grudnia 2015 roku, gdzie po sprawnym procesie legislacyjnym Prezydent podpisał ustawę 15 stycznia 2016 roku.

Autorzy ustawy zakładali, że celem wprowadzenia jej w życie będzie pozyskanie dodatkowego źródła finansowania wydatków budżetowych poprzez zwiększenie udziału w nich sektora finansowego. Nie sprecyzowano, jakiego typu wydatki budżetowe będą finansowane. Co więcej, przed wprowadzeniem tego obciążenia finansowego nie przeprowadzono jakichkolwiek pogłębionych badań, jak zachowa się sektor finansowy w obliczu nowych obowiązków podatkowych. O takie postępowanie wnioskował Europejski Bank Centralny, który sugerował przeprowadzenie badań przed nałożeniem podatku. Tak się niestety nie stało. Rząd dopiął swego i podatek zaczął obowiązywać od 1 lutego 2016 roku.

Tabela 1. Wpływy z podatku od niektórych instytucji finansowych za okres od marca do listopada 2016 r. (Table 1. Tax revenues from some financial institutions for the period from March to November 2016)

Lp. (No.)	Okres (stan na koniec danego miesiąca) (Period [as of the end of a given month])	Ustawa budżetowa na 2016 r. w mln zł (The Budget Act 2016 in millions PLN)	Wykonanie w mln zł (Performance in millions PLN)	Wykonanie w % (Performance in %)
1	Marzec 2016	5500	364,2	6,6
2	Kwiecień 2016	5500	725,4	13,2
3	Maj 2016	5500	1064,3	19,4
4	Czerwiec 2016	5500	1400,6	25,4
5	Lipiec 2016	5500	1800,0	32,7
6	Sierpień 2016	5500	2100,0	38,1
7	Wrzesień 2016	5500	2400,0	43,6
8	Październik 2016	5500	2800,0	50,9
9	Listopad 2016	5500	3100,0	56,3

Źródło: miesięczne sprawozdania z wykonania budżetu umieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Finansów.

W ustawie budżetowej na rok 2016 założono, że do końca roku wpłynie 5,5 mld zł z tego podatku. Pierwsze trzy miesiące funkcjonowania podatku przyniosły do budżetu wpływy przekraczające ponad 1 mld zł, co wskazuje, że wpływy budżetowe zostały wykonane w 19,4%. Z dostępnych danych opublikowanych przez Ministerstwo Finansów wynika, że do końca listopada 2016 roku udało się ściągnąć od podatników 3,1 mld zł podatku, co stanowi 56,3% założonych wpływów. Brak danych za grudzień 2016 roku nie pozwala jedno-

znacznie stwierdzić, czy założenia budżetowe do tego podatku zostaną wykonane. Trudno jednak będzie wykonać plan dochodów na poziomie 5,5 mld zł.

Obecnie podatnicy będą szukali sposobów, by uniknąć opodatkowania. Duże instytucje finansowe, które są mocne kapitałowo, na pewno będą w stanie sprostać nowemu obciążeniu. Niektóre banki jeszcze pod koniec 2015 roku, kiedy było wiadomo, że rząd planuje wprowadzić nowy podatek, podniosły marże oraz opłaty związane z wykonaniem usług bankowych. Rysuje się więc pierwszy negatywny czynnik związany z zaistnieniem tego podatku w gospodarce. Mimo że podatnikami będą banki, w rzeczywistości pieniądze na zapłatę podatku zostaną pozyskane od ich klientów poprzez zwiększone ceny usług bankowych. Nie jest to korzystne rozwiązanie dla inwestorów czy osób fizycznych, które muszą być przygotowane na podwyższenie cen usług świadczonych przez banki. Taki stan może spowodować, iż klienci będą w mniejszym stopniu zainteresowani korzystaniem z usług bankowych. Ponadto warto wskazać, że zgodnie z art. 14 Ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych wprowadzenie podatku nie może stanowić podstawy do zmiany warunków świadczenia usług finansowych i ubezpieczeniowych wykonywanych na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy, co ma chronić klientów przed przerzuceniem na nich nowego obciążenia.

Drugim negatywnym czynnikiem dostrzegalnym w Polsce jest spowolnienie rozwoju sektora bankowego, który wciąż nie jest rozwinięty na odpowiednim poziomie. Należy podkreślić, że nowa danina może znacząco obniżyć zyskowność banków oraz spowodować, że nie będą one odporne na fluktuacje rynkowe. Instytucje finansowe będą miały ograniczone możliwości tworzenia funduszy własnych, co w rezultacie może się przełożyć na zmniejszenie akcji kredytowych.

Narodowy Bank Polski dostrzega wiele innych komplikacji dla gospodarki. Według Banku Centralnego banki w swych działaniach najprawdopodobniej będą dążyć do zmniejszenia podstawy opodatkowania, a tym samym zmniejszenia zyskowności. Takie działania doprowadzą między innymi do:

- wzrostu kosztów kredytów mieszkaniowych;
- spadku akcji kredytowej z uwagi na to, że banki zamiast udzielać kredytów będą nabywały skarbowe papiery wartościowe, gdyż dają one zwolnienie od podatku;
- ograniczenia udzielania kredytów o niskich marżach (hipotecznych) na rzecz produktów z wysoką marżą, np. kredytów gotówkowych, które są przeznaczone na cele konsumpcyjne;
- wzrostu kredytów zaciąganych za granicą m.in. przez duże podmioty zagraniczne (www.nbp.pl).

W pierwszej dekadzie lipca 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego opublikowała na swoich stronach internetowych *Syntetyczną informację nt. wpływu podatku od niektórych instytucji finansowych na sytuację banków komercyjnych* (KNF, 2016). W informacji wskazano, że aktywa polskich banków komercyjnych wynoszą obecnie około 1499,5 mld zł. Z kolei podstawa opodatkowania uwzględniająca zwolnienia oscyluje w granicach 920–960 mld zł. Banki prowadzą szeroko zakrojoną politykę zmierzającą do zmniejszenia płaconego podatku. Jeszcze w styczniu 2016 roku, przed wejściem ustawy w życie, dostrzeżono wzrost zainteresowania obligacjami Skarbu Państwa, które sprawiają, że zmniejszona zostaje pod-

stawa opodatkowania. Banki zobowiązane do zapłaty podatku na koniec grudnia 2015 roku posiadały w swoim portfelu zakupione obligacje na kwotę 163,4 mld zł, natomiast na koniec maja 2016 roku wzrosły one do 217,5 mld zł, czyli o około 33,07%.

Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła również ankietę mającą na celu zbadanie wpływu nowego podatku na banki. Uzyskane odpowiedzi były zróżnicowane, co było również efektem wielkości banków oraz innego profilu banków obsługujących różnych klientów. Najmniejsze banki deklarowały, że podatek ich nie dotyczy, toteż nie podejmują żadnych działań zmierzających do obniżenia opodatkowania.

Z kolei duże banki, charakteryzujące się wysoką rentownością, wskazywały, że nowa danna nie wpłynęła na bieżącą sytuację banku. Przewidywały, iż w długim okresie podatek będzie miał wpływ na zdolność do wypracowania dodatniego wyniku finansowego, co odbije się na dynamice akcji kredytowej.

Nieliczne banki uczestniczące w ankiecie uznały, że podatek wpłynął na nowe zarządzanie bilansem banku oraz spółkami zależnymi. Na skutek regulacji podatkowych zmieniono strukturę rezerw płynnościowych (zainteresowanie papierami skarbowymi). Niektóre banki twierdziły, że planują obniżyć koszt depozytu, zredukować część oddziałów, a także skoncentrować się na produktach bankowych o dużej marży.

Z przedstawionego badania wynika, że duże banki radzą sobie z nowym obciążeniem finansowym. Aby przekonać się o tym, jak będzie funkcjonował nowy podatek, trzeba dalej obserwować i analizować rzeczywistość gospodarczą.

6. Podsumowanie

Podjęty temat podatku od niektórych aktywów finansowych jest bardzo aktualny i ma duże znaczenie gospodarcze. System bankowy współistnieje z przedsiębiorstwami i jego dodatkowe obciążenie może skutkować nieoczekiwanymi sytuacjami, które będą niedogodne dla jednostek gospodarczych i osób fizycznych. Obecnie nie ma żadnej gospodarczej przesłanki, która uwzględniałaby konieczność funkcjonowania analizowanego podatku. Niezbędnym krokiem jest racjonalizacja wydatków budżetowych pod kątem społecznym i gospodarczym, a nie poszukiwanie dochodów w postaci nowych podatków. Polska należy do krajów, gdzie są duże obciążenia podatkowe i nie jest zasadne wprowadzanie nowych danin. Wymaganym krokiem byłaby pogłębiona analiza dotychczasowych podatków i eliminacja złych rozwiązań, powodujących zmniejszone wpływy. Konkludując, należy stwierdzić, iż nowy podatek nie przyniesie wielu korzyści, wręcz przeciwnie – będzie przyczyną szeregu zagrożeń zarówno dla sektora przedsiębiorstw, jak i sektora bankowego. Postawiona na wstępie hipoteza została zweryfikowana pozytywnie, bowiem nowy podatek nie polepszy obecnego systemu podatkowego, lecz jeszcze bardziej go skomplikuje, wywołując nowe obciążenia. Dane empiryczne przytoczone w artykule wskazują, że podatek istotnie pogorszy świadczenie usług bankowych i ubezpieczeniowych.

Bibliografia

Brunnermeier, M.K. (2009). Deciphering the Liquidity and Credit Crunch 2007–2008. *Journal of Economic Perspectives*, 23(1), 77–100.

- Diamond, D.W., Rajan, R.G. (2009). The Credit Crisis: Conjectures about Causes and Remedies. *American Economic Review*, 99(2), 606–610.
- EBC. (2016). Opinia Europejskiego Banku Centralnego z dnia 12 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (CON/2016/1) [online, dostęp: 2016-07-14]. Dostępny w Internecie: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/pl_con_2016_1_f_sign.pdf.
- Kil, K., Ślusarczyk, R. (2014). Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji. *Prace Naukowe Uniwersytetu we Wrocławiu*, 348, 124–133.
- KNF. (2016). *Syntetyczna informacja nt. wpływu podatku od niektórych instytucji finansowych na sytuację banków komercyjnych* [online, dostęp: 2016-07-14]. Warszawa: Komisja Nadzoru Finansowego. Dostępny w Internecie: https://www.knf.gov.pl/Images/info_nt_wplywu_podatku_od_niektorych_instytucji_finansowych_na_syt_bankow_tcm75-47509.pdf.
- Siudek, T. (2011). Podatek bankowy – konsekwencje dla sektora bankowego w Polsce. *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, 92, 63–76.
- Strona internetowa Ministerstwa Finansów: www.mf.gov.pl.
- Strona internetowa Narodowego Banku Polskiego: www.nbp.pl [dostęp: 2016-07-12].
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych. Dz.U. z 2016 r., poz. 68.

The tax on the assets of financial institutions: Risks and benefits

Abstract: The article characterises the issue of a bank tax, created by economists. It is also focused on a new tax which was introduced in Poland from 1 February 2016 and charges some financial institutions. The paper also presents a brief analysis of empirical data, which characterized the new tax. In particular, this paper presents the volume of state budget revenues from the new tax for the period from March to May 2016 and the results of a survey carried among taxpayers paying this tax.

The tax introduced for Polish taxpayers was a new obligation which had to be fulfilled in particular by banks and by insurers. Taxpayers are required to submit their tax returns to the appropriate tax office head, and to calculate and pay a tax for monthly billing periods until the 25th of the month following the month the tax concerns. The tax is 0.0366% of the monthly tax base, which is most often referred to as the surplus of the value of the taxpayer's assets, resulting from the statement of turnover and balance established on the last day of the month: 4 billion, 2 billion, 200 million PLN—depends on the type of a taxpayer.

Key words: bank tax, financial institutions, financial crisis, load banks